

Kunnanjohtajan virkojen kiinnostavuus 1996–2016

Selvitys hakijamääristä ja valituista

Sirkka-Liisa Piipponen, Suomen Kuntaliitto

KESKEISET TULOKSET

Vuonna 2016 kunnanjohtajan virkoja oli auki 36. Hakijoita oli virkaa kohden keskimäärin 13. Vähimmillään virkaa haki 5 henkilöä ja enimmillään 31.

Hakijamäärät ovat vähentyneet 2000-luvulla. Vuosina 1996–2000 kunnanjohtajan virkoihin oli hakijoita keskimäärin 19. Vuosina 2001–2016 puolestaan enää 12.

Vuodesta 2006 lähtien hakijoita on ollut keskimäärin enemmän yli 10 000 asukkaan kuntiin kuin alle 10 000 asukkaan kuntiin. Vuonna 2016 tilanne kääntyi toisin päin.

Keskimääräistä enemmän hakijoita vuosina 1996–2016 on ollut Etelä-Karjalan, Kainuun, Pirkanmaan, Pohjois-Savon, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen kunnissa. Vähiten hakijoita on ollut Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan kunnissa (8 hakijaa virkaa kohden).

Viran hakuaikaa jatkettiin vuonna 2016 vähintään kahdessa tapauksessa kolmesta. Hakuajan jatkaminen on yleistynyt.

Vuonna 2016 kunnanjohtajan virkoihin valituista noin 80 prosentilla on kunta-alan kokemusta joko viranhaltijana tai luottamushenkilönä.

Valtuusto valitsee kunnanjohtajan joko toistaiseksi tai määräajaksi. Vuonna 2015 määräaikaisia kunnanjohtajia oli 8,6 prosenttia. Kuntasektorin palkkatilaston mukaan vuodesta 1995 lähtien määräaikaisten osuus on vuosittain vaihdellut 7:n ja 10:n prosentin välillä.

Raportin sisältö

Kunnanjohtajien virkojen hakijamäärät vuosina 1996–2016
Kunnanjohtajien virkojen hakuajan jatkaminen vuosina 1996–2016
Kunnanjohtajaksi valittujen kunta-alan kokemus vuonna 2016
Kunnanjohtajan palvelussuhteen luonne

Taustaa

Kunnanjohtajan virka on pakollinen, ellei kunnassa ole luottamushenkilönä toimivaa pormestaria. Kunnanjohtaja toimii valtuuston ja kunnanhallituksen alaisena viranhaltijana, jonka tehtävänä on johtaa kunnan taloutta, hallintoa ja muuta toimintaa.

Kunnanjohtajan viran kiinnostavuuteen vaikuttavat pääpiirteisään samat seikat kuin mihin tahansa muuhun työhön liittyvät houkuttelevuustekijät, kuten palkkataso sekä työn arvostus ja vaatavuus. Tutkimusten mukaan kuntajohtaminen nähdään varsin yleisesti työnä, joka on monipuolista ja kiinnostavaa ja jossa voi vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin (Haveri, Airaksinen ja Paananen, 126). Nämä ovat selkeästi kuntajohtajaviran vetovoimatekijöitä myös tällä hetkellä. Kunnan sijainnin ja koon lisäksi myös kunnan maine joko lisää tai vähentää kiinnostusta virkaa koti. Vallan ja vastuun pelisäännöt sekä yhteistoiminta kunnanjohtajan ja luottamushenkilöiden välillä toimivat joko viran kiinnostusta lisäävänä tai sitä heikentävänä. Myös julkisuus vähentää kunnanjohtajan työn houkuttelevuutta. (Leinonen, 70–74)

Tämä raportti antaa yleiskuvan Manner-Suomen kunnanjohtajien viranhaun kiinnostavuudesta vuosilta 1996–2016 hakijamäärillä mitattuna. Raportissa keskitytään kunnanjohtajien virkojen hakijamääriin ja hakuajojen jatkamisen yleisyyteen. Tarkastelu tehdään maakunnittain ja kuntakoon mukaan. Lisäksi luodaan katsaus vuonna 2016 kunnanjohtajaksi valittujen kunta-alan kokemukseen ja palvelussuhteen luonteeseen.

Selvitys pohjautuu vuosien 1996–2011 osalta Kuntaliiton kahteen aikaisempaan raporttiin: Kunnanjohtajien virkojen houkuttelevuus (Piipponen 2012) ja Kunnanjohtajien saatavuus (Jäntti 2009).

Selvitysten tiedot perustuvat Kuntalehdessä julkistettuihin kunnanjohtajien viranhakuilmoituksiin, maakuntalehtien artikkeleihin ja kuntien valtuustojen pöytäkirjoihin. Aineisto ei kata kaikkia viranhakuilmoituksia. Osa ilmoituksista julkaistaan pelkästään internetissä. Jäntin selvityksessä arvioitiin, että kato olisi noin 50 prosenttia. Vuosien 2009–2016 osalta arvio aineiston puutteellisuudesta on saman suuruinen.

Selvityksissä tarkastellaan yleensä kunnanjohtajan virkaan hakeneita eikä näin ollen erotella sitä, onko kysymyksessä toistaiseksi vai määräajaksi palkattu kunnanjohtaja. Kuitenkin hakijamäärään viran määräaikaisuudella voi olla vaikutusta. Käytännössä on ollut vaikeampaa saada hakijoita määräaikaiseen kunnanjohtajan virkaan (Harjula ja Prättälä, 347).

Selvityksen hakijamäärissä ei erotella hakemuksen jättäneitä ja suostumuksen¹ antaneita. Hakijamäärät muodostuvat viranhaun ensimmäiselle kierrokselle hakemuksen jättäneistä ja suostumuksen antaneista.

Kunnanjohtajan virkojen hakijamäärät vuosina 1996–2016

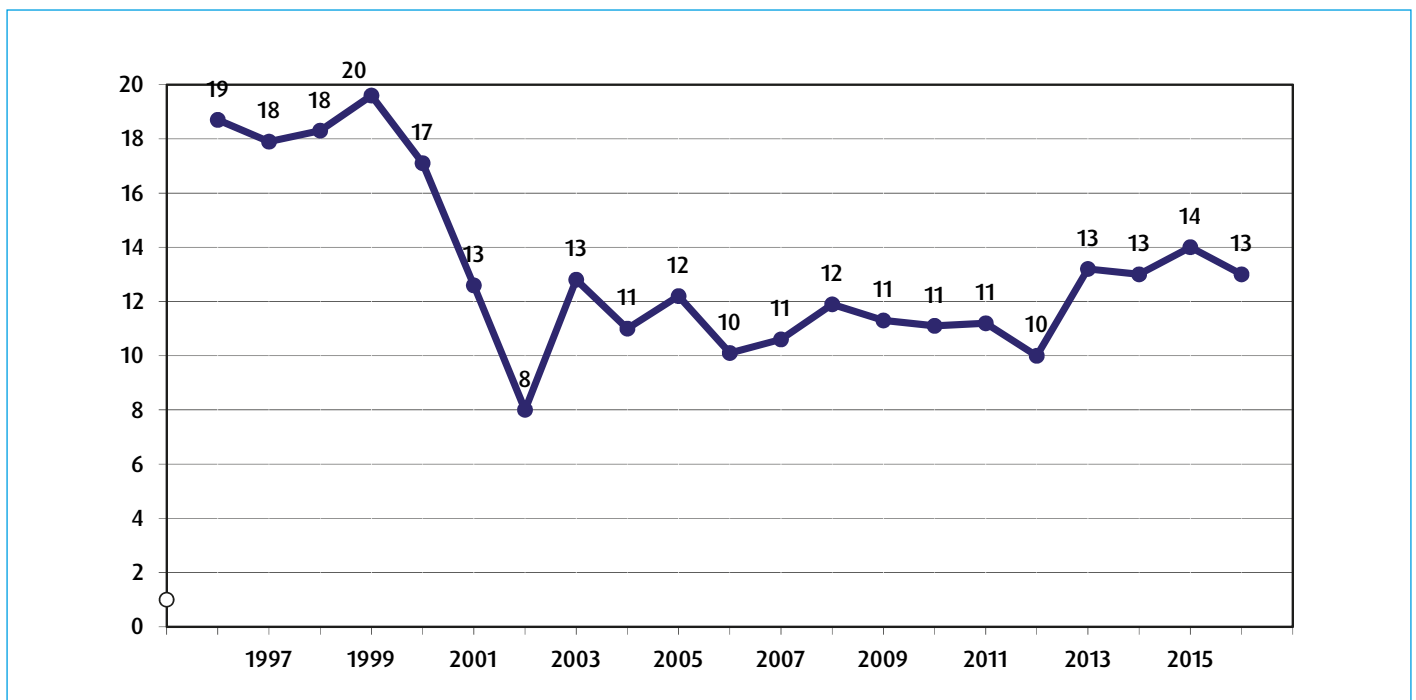
Vuonna 2016 kunnanjohtajan viran 1. hakukierroksella hakijoita oli keskimäärin 13. Hakijamäärä on vakiintunut tälle tasolle vuodesta 2013 lähtien.

Hakijamäärät ovat vähentyneet 2000-luvulla. Ennen vuotta 2001 hakijoita oli virkaa kohden vuosittain 17–20.

Hakijamäärät ovat vähentyneet etenkin alle 10 000 asukkaan kunnissa 2000-luvulla. Vuodesta 2006 lähtien hakijoita on ollut keskimäärin enemmän yli 10 000 asukkaan kuntiin kuin alle 10 000 asukkaan kuntiin. Vuonna 2016 tilanne kääntyi kuitenkin toisin päin.

Hakijoiden määrä vaihtelee suuresti kunnittain. Vuonna 2016 kunnanjohtajan virkoja oli auki 36 kunnassa. Enimmillään hakijoita oli 31 (Inari) ja vähimmillään 5 (Pyhäjärvi).

Maakunnittain tarkastellen vuosina 1996–2016 keskimääräistä enemmän hakijoita on ollut Etelä-Karjalan, Kainuun, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Savon, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen kunnissa. Pienimmät hakijamäärät ovat olleet Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kunnissa.

Kuvio 1. Kunnanjohtajan virkoihin hakeneiden määrä* Manner-Suomessa vuosina 1996–2016, henkilöä/virka

¹ Kunnanjohtajan virkaan voidaan suostumuksensa nojalla ottaa kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain (304/2003) mukaan henkilö, joka ei ole hakenut virkaa ja jonka kelpoisuudesta on esitetty riittävä selvitys.

Maakunnittaiseen keskiarvoon vaikuttaa avoinna olevien virkojen määrä, joka vaihtelee vuosittain suuresti. Maakunnan keskiarvoon laskettavia virkoja voi olla esimerkiksi vain yksi. Esimerkiksi vuonna 2016 Etelä-Karjalassa oli vain yhdessä kunnassa, Savitaipaleella, kunnanjohtajan virka avoimessa haussa ja siihen tuli ensimmäisellä hakukierroksella 7 hakemusta ja suostumusta, eli selvästi keskimääräistä vähemmän. Kuitenkin Etelä-Karjalan kunnissa on vuosina 1996–2016 ollut keskimäärin 15 hakijaa.

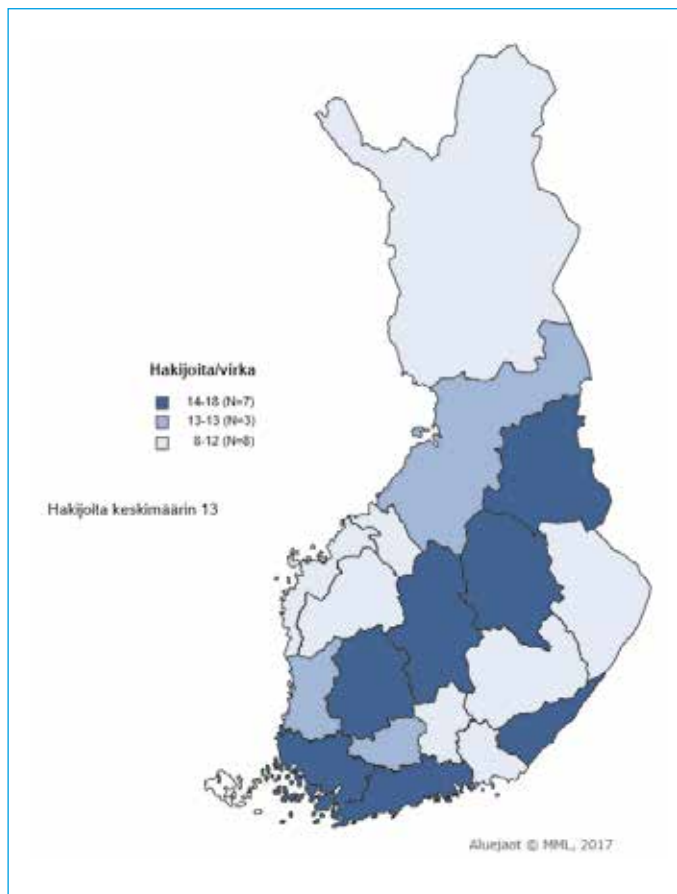
Viran hakuajan jatkaminen

Hakuaikaa jatkettiin vuonna 2016 vähintään 67 prosentissa tapauksista. Hakuajan jatkaminen on yleistynyt. Vuosina 1996–2009 hakuaikaa jatkettiin 25 prosentissa tapauksista, vuosina 2010–2016 puolestaan 40 prosentissa viranhakujulkistuksista.

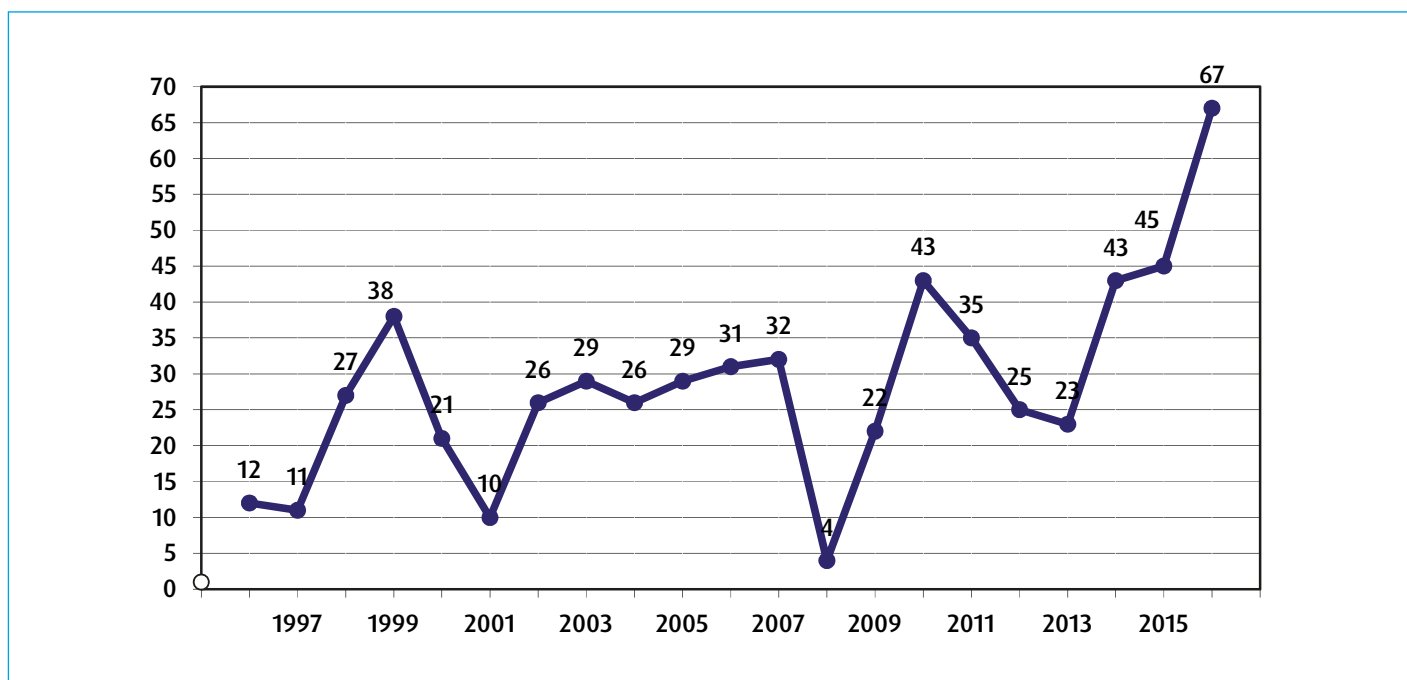
Virkojen hakuajojen jatkaminen vuosina 1996–2016 on vaihdellut sekä vuosittain että valtuustokauden sisällä. Valtuustokauden 2. ja 3. vuotena virkojen hakuajoja jatketaan useammin verrattuna valtuustokauden 1. ja 4. vuoteen.

Kunnanjohtajan virkojen hakuajan jatkamisen yleisyys vaihtelee kunnan asukasluvun mukaan. Vuosina 1996–2016 hakuajan jatkaminen on ollut yleisintä 3 000–5 000 asukkaan kunnissa, joissa kolmanneksessa (34 %) tapauksista hakuaikaa on jatkettu. Harvinaisinta hakuajan jatkaminen on yli 45 000 asukkaan kunnissa, noin kymmenesosassa (11 %) tapauksia hakuaikaa on jatkettu.

Hakijamäärällä ei ole suoranaista vaikutusta hakuajan jatkamisen yleisyyteen. Suuri hakijamäärä ei tarkoita, että hakijoiden joukosta löytyisi sopiva kunnanjohtaja. Kunnanjohtaja on saatu valittua myös silloin, kun hakijamäärä on ollut hyvin pieni (3–5 hakijaa).

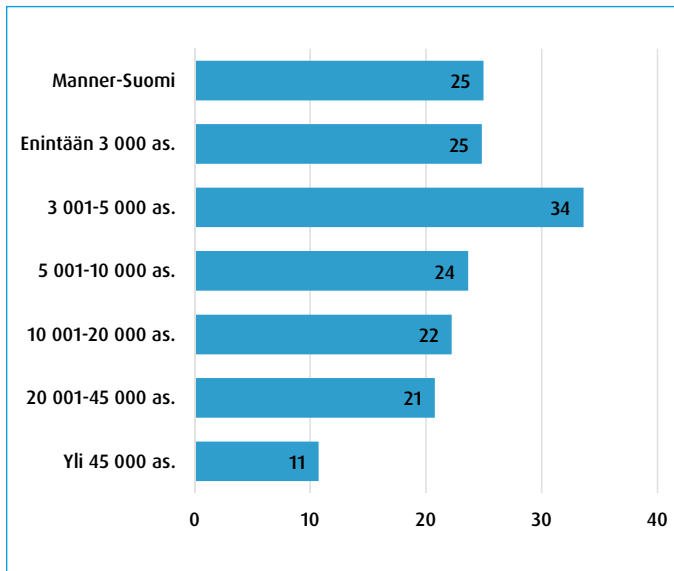

Kartta 1. Kunnanjohtajien virkoihin hakeneet Manner-Suomessa maakunnittain vuosina 1996–2016, hakijoina/virka

Kuvio 2. Kunnanjohtajan virkojen hakuajojen jatkaminen Manner-Suomessa vuosina 1996–2016, %

Vuonna 2016 Inarissa ensimmäisellä kierroksella 31 hakijasta ei löytynyt sopivaa kunnanjohtajaa, joten hakuaikaa jatkettiin. Toisella kierroksella hakijoita tuli 9 lisää. Yhteensä Inarin kunnanjohtajan paikkaa haki siis 40 henkilöä. Yleensä jos hakijoita on alle 10, hakuaikaa jatketaan. Samana vuonna Pyhäjärvellä uusi kunnanjohtaja valittiin ensimmäisen hakukierroksen 5 hakijasta.

Kuvio 3. Kunnanjohtajan virkojen hakuaikojen jatkaminen kuntien koon mukaan Manner-Suomessa vuosina 1996–2016, %

Kunnanjohtajaksi valittujen kunta-alan kokemus vuonna 2016

Kuntajohtajan on osattava sovitaa johtamistyylinsä paikalliseen hallintoperinteeseen sekä kunnan kulttuuriseen ympäristöön. Kuntajohtajalta vaaditaan monipuolista osaamista. Kuntajohtajilla onkin erilaisia hallitsevia rooleja, joita ovat toimitusjohtaja, kyläpäällikkö, valmentaja ja sillanrakentaja. (Haveri, 14)

Tähän taustaan peilaten kunnanjohtajaksi valitaan henkilöitä hyvin perinteisistä lähtökohdista. Vuonna 2016 kunnanjohtajan virkoihin valituista² noin 80 prosentilla on kunta-alan kokemusta joko viranhaltijana tai luottamushenkilönä. Kunnanjohtajaksi valitaan yleensä sellainen hakija, joka on jo kunnanjohtajana jossakin muussa kunnassa tai hallinto- ja talousjohtajana joko muussa kunnassa tai siinä, jossa kunnanjohtajan virka on avoinna.

Valitut, joilla ei ollut kunta-alan työkokemusta entuudestaan, olivat enimmäkseen yrittäjiä tai yritystoiminnassa mukana jollakin tavalla. Valittujen joukossa oli myös maakunnan liiton kehittämispäällikkö ja Maanpuolustuskorkeakoulun sotilasprofessori.

Kunnanjohtajan työn roolin muutokset ja se, mitä kunnanjohtajalta vaaditaan, näkyvät ehkä enemmän kunnanjohtajan viranhakuilmoituksissa kuin valinnoissa. Perinteisen vaatimuksen

”kunnanjohtajan virkaan valittavalta edellytetään soveltuva korkeakoulututkintoa ja lisäksi kunnallishallinnon ja -talouden tuntemusta ja kokemusta” tilalle on tullut hyvin erilaisia odotuksia ja vaatimuksia. On haettu työtä pelkäämättä, käytännön työhön osallistuvaa kunnanjohtajaa sekä edellytetty tiivistä yhteistyötä luottamushenkilöorganisaation ja henkilöstön kanssa, yritystoiminnan ja kaavoituksen tuntemusta, toimivia yhteiskuntasuhteita, verkostoitumista ja hyvää esiintymistaitoa.

Kunnanjohtajan palvelussuhteen luonne

Valtuusto valitsee kunnanjohtajan joko toistaiseksi tai määräajaksi. Vuonna 2015 määräajaisia kunnanjohtajia oli 8,6 prosenttia. Kunnanjohtajan palkkaaminen määräajaksi tuli mahdolliseksi vuoden 1995 kuntalaisissa. Kuntasektorin palkkatilaston mukaan vuodesta 1997 lähtien määräajakaisten osuus on vuosittain vaihdellut 7:n ja 10:n prosentin välillä.

Vuonna 2016 avoinna olleista kunnanjohtajan viroista kahteen palkattiin kunnanjohtaja määräajaksi: Ouluun kuudeksi ja Kokkolaan seitsemäksi vuodeksi. Lisäksi Oripään kunnanjohtaja valittiin vajaaksi neljäksi vuodeksi, mutta virka ei ollut avoimessa haussa.

Vuosina 1995–2000 valituista kuntajohtajista noin 55 prosenttia valittiin virkaan toistaiseksi ja 39 prosenttia määräajaiseksi. Lopuissa kunnanjohtajan virkaa hoiti viransijainen. (Valanta, 57) Verrattaessa vuonna 2016 avoinna olleiden määräajakaisten kunnanjohtajan virkojen osuutta vuosien 1995–2000 vastaavaan osuuteen huomataan, että määräajakaisten palkkaaminen on vähentynyt huomattavasti. Yhden vuoden tarkastelu ei kuitenkaan anna luotettavaa vertailutietoa hakijamäärän vähäisyyden vuoksi. Kyse voi olla satunnaisesta vuosivaihtelusta.

Kunnanjohtajan palvelussuhteen luonne ei vaihtelee sukupuolen mukaan. Vuonna 2015 kunnanjohtajista määräajaisia oli noin 9 prosenttia niin miehistä kuin naisista. Kunnan koon mukaan palvelussuhteen luonne sen sijaan hienoisesti eroaa. Alle 10 000 asukkaan kunnista määräajaisia kunnanjohtajia on 9 prosenttia ja yli 10 000 asukkaan kunnista 7 prosenttia.

Lähteet

Harjula Heikki ja Kari Prättälä (2015): Kuntalaki – Tausta ja tulkinat. Talentum media Oy. Lakimiesliiton kustannus.

Haveri Arto, Jenni Airaksinen ja Henna Paananen (2016): Uuden sukupolven kuntajohtajat. Suomen Kuntaliitto ja Tampereen yliopisto. Acta nro 261. Helsinki.

Haveri Arto (2016): Kuntajohtaja on näköalapaikalla suomalaisessa yhteiskunnassa. Kirjassa Manner-Suomen kuntajohtajat 2000–2015. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Jäntti Anni (2009): Kunnanjohtajien saatavuus. Tilastollinen selvitys kunnanjohtajien hakumenettelystä 1996–2008. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Kuntasektorin palkkatilasto, Tilastokeskus.

² Ne tapaukset, joissa virka on ollut auki v. 2016.

Leinonen Jaana (2012): Monelta suunnalta on suitsia suussa, mutta niiden kanssa on elettävä. Johtamisen liikkumavara kunnanjohtajan silmin. Acta nro 232. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Manner-Suomen kuntajohtajat 2000–2015 (2016). Matrikkeli. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Piipponen Sirkka-Liisa (2012): Kunnanjohtajien virkojen houkuttelevuus. Selvitys kunnanjohtajien virkojen hakijamääristä ja hakuaikeiden jatkamisen yleisyydestä 1996–2011. Suomen Kuntaliitto.

Valanta José et al. (2000): Kuntajohtamisen ja demokratian käytännöt 1997–2000. Acta nro 125. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Liite 1. Kunnanjohtajien virkoihin hakeneet ja suostumuksensa antaneet 1. hakukierroksella maakunnittain vuosina 1996–2016, hakijoita/virka

Maakunta	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	1996–2016
Varsinais-Suomi	-	27	-	29	24	15	18	25	10	22	15	15	11	13	11	15	-	20	29	16	14	18
Kainuu	-	15	-	-	23	-	16	-	14	-	-	9	22	13	-	-	18	-	-	23	16	17
Pohjois-Savo	34	13	-	-	22	10	10	22	8	-	9	9	-	14	12	15	13	8	20	21	29	16
Pirkanmaa	-	-	18	-	23	-	19	8	-	9	12	12	-	14	16	18	13	12	19	25	20	16
Etelä-Karjala	11	13	32	19	32	-	-	20	10	12	11	-	19	13	8	13	-	12	-	11	7	15
Uusimaa	16	34	17	16	10	19	8	5	14	9	7	9	13	10	15	20	-	-	-	15	17	14
Keski-Suomi	-	-	-	19	21	-	-	12	12	-	-	15	10	9	12	5	13	13	16	19	15	14
Satakunta	15	25	14	-	16	15	-	5	15	17	10	4	-	9	21	5	-	7	18	19	13	
Pohjois-Pohjanmaa	20	14	-	24	-	13	9	24	13	10	15	11	11	5	9	8	11	13	13	13	11	13
Kanta-Häme	7	-	-	-	9	13	16	-	-	20	17	-	15	-	14	10	14	14	9	-	9	13
Kymenlaakso	26	14	-	-	14	4	-	15	7	-	-	15	-	16	13	8	7	8	-	-	13	12
Päijät-Häme	21	-	-	-	-	17	12	6	-	-	10	16	-	17	11	8	2	12	-	-	13	12
Etelä-Savo	-	-	-	14	11	-	12	-	-	17	11	11	11	0	11	13	-	17	12	13	13	12
Etelä-Pohjanmaa	22	-	-	16	18	10	13	-	8	11	6	-	12	8	-	8	-	17	3	12	10	12
Pohjois-Karjala	25	15	-	-	-	-	13	5	7	10	8	-	-	7	12	8	9	8	14	14	-	11
Lappi	-	-	11	-	9	-	11	12	14	11	10	-	5	13	9	7	5	8	11	8	18	10
Keski-Pohjanmaa	-	-	-	-	9	5	-	-	15	2	5	4	14	-	11	9	-	-	-	12	8	9
Pohjanmaa	10	8	-	-	-	-	4	7	9	-	9	-	6	-	6	17	-	-	-	3	-	8
Manner-Suomi	19	18	18	20	17	13	8	13	11	12	10	11	12	11	11	11	10	13	13	14	13	13

Vuosien 1996–2010 osalta Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan tiedot on yhdistetty.

Liite 2. Kunnanjohtajien virkoihin hakeneet ja suostumuksensa antaneet 1. hakukierroksella kunnan koon mukaan vuosina 1996–2016, hakijoita/virka

Kuntakoko	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Alle 10 000 as.	19	18	17	20	20	12	12	15	10	11	10	10	12	9	11	11	9	13	12	14	14
10 000 as. tai enemmän	17	12	15	20	13	16	12	5	10	10	12	13	13	18	12	13	10	14	19	14	12
Yhteensä	19	18	18	20	17	13	8	13	11	12	10	11	12	11	11	11	10	13	13	14	13